

Debreczeni Független Újság

pártoktól független politikai napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Helyben: . . . I kor. Egy óra. I kor. 50 fill.
 Negyedévre . . . 3 . . . Negyedévre 4 . . . 50 .

Felolós szerkesztő:
HEGEDŰS LORÁNT.
 Kiadók és laptulajdonosok:
HOFFMANN és KRONOVITZ.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECZEN,
 Piac-utca 47. és 49. szám.

Uj nagykölcson.

Debreczen, március 10.

A jog- és pénzügyi bizottság tegnapi ülésén kivilágított, hogy a tizenhét milliós nagykölcsonból, melyet kilenc évvel ezelőtt vett fel a város, egy fillér sincs, amile nem volna kötve, közgyűlési határozattal, egy és más célra. Ez még nem volna baj, utóvégre a nagykölcsont azért vette fel a város, hogy közhasznú intézményeket létesítsen belőle. A kölcson felvételének idején egyenként fixirozta a közgyűlés a létesítményeket, melyeket a kölcsonból megalkotni kell. Egyszersmind meghatározta azon összegek nagyságát, melyek a tervbe vettl intézmények költségeire fordítandók.

Mikor azonban sok huza-vona és halasztgatások után az intézmények egyikét, vagy másikat megalkották, kitűnt, hogy az előirányzott összegek nem voltak elegendők és minden esetben tul kellett lépni az előirányzott összegben. Így például tulkiadást igényelt a bába-kepezde, a villamos telep s most legutóbb már előre hatszáz ezer korona póthitelt kell megszavazni az általános csatornázásra, mert a csatornázási munkálatokra felvett egy millió négyszáz ezer koronából nem futja ki.

A Szanin és a nőkérdés.

Irta: Fröhlichné Mórincz Paula.

A fővárosban általános szóbeszéd tárgya a sajtót pedig újabb és újabb cikkekkal izgatja az Arcubasev „Szanin” című regénye, melyet „Szaninnak” írnak. De lehet-e róla tenni, ha a kérdés sokkal fontosabb és súlyosabb semhoggy egyszerre végezni lehetne vele . . .

Első pillanatra senki sem hinné, milyen szoros összefüggése van Arcubasevnek, mint írónak a nőkérdéssel. Ez az ő Szaninja, mely Oroszországban a hisztérikus megrendült idegzetű emberek par excellence hazájában olyan felfordulást csinált azzal a céllal, hogy a meghibbant elméket a természetes ultra visszaterelje: itt elsősorban már a nőkhöz szólt; mert hiszen minden tulzásnál elől mennek az asszonyok. Ez a regény nagyon erős gyógyszer, de hát oroszoknak íródott és az író is úgy tesz, mint az orvos, hogy az adagot a beteghez, illetőleg publikumához méri. Azután Németországba került Szanin, ahol tavaly a rettenetes ocsmány-ságu Harden, Eulenberg, Moltke pörökét tárgyalta. Semmi sem természetesebb, hogy ezektől a hónapokon át tartó perverzítások olvasásától megundorodott a közönség és különösen a nők örvendettek Szaninnak, mely a természeti élet föltétlen himnuszát zengi.

A póthiteleknek és hitel tullepéseknek az oka nagyon egyszerű. Mert az ok távolról sem a város vezetőségének rossz gazdalkodásában, hanem az anyag árának és a munkabérek megdrágulásában rejlik. Azon kilenc év óta ugyanis, mikor a nagy kölcsont megszavazták és megállapították, hogy melyik létesítményre mennyi összeg kell, az anyagárak és munkabérek 30-40 százalékkal emelkedtek. Abban az időben még meg lehetett volna csinálni a csatornázást egy millió négyszáz ezer koronából, ma már két milló korona kell hozza. És minél jobban haladunk idő en a nagy kölcson időpontjától, annál nagyobb póttösszeget fognak igényelni a nagy kölcsonból tervezett intézmények.

Ime most látjuk, mennyi kárát valotta Debreczen városra a Márton Imréc és Juhász Ignácok, Debreczen Pató Páljai mindent halogató politikájának. A halasztgatások árát ezután kell csak megfizetni drága hatszáz ezer koronákkal. Mert ezek a tulkiadások sorra elő fognak állani mindazon intézménynek, a melyek létesítését elodázták. Hogy most ne említsünk, a nagy kölcsonból az új városbáza építésére ötszáz ezer korona van felvéve. Az új városbáza építését a patópáloskodók elodázták s mire a mostani munkahalmaz miatt majd eljöh

az ideje a megvalósításnak, kétszer ennyiből sem fog kitelni.

Ez a maradi politika sok millió koronájába fog kerülni Debreczennek. Ezért már is előrevetí árnyékát egy új nagy kölcson felvételének szüksége. Néhány év leforgása alatt ugyanis meg kell valósítani azt a programot, amelynek érdekében a nagykölcsont felvette volt a város.

Mar pedig ebből a tizenhét millióból nem fog kitelni annak a programnak a megvalósítása. Azt a régi politikát pedig követni, hogy mindent huzunk-halasszunk, nem lehet. Bűn a város ellen és bűn a város közönsége ellen. Minden év, amelylyel az ügyeket odázzák, százezrekbe kerülnet a városnak.

Van ugyan egy más módus is, amelynek segítségével talán kikerülhető volna egy nagy kölcson s ez az, ami a jog- és pénzügyi bizottság tegnapi ülésén célzások alakjában érintve is volt, nevezetesen a Hortobágy hasznosítása kérdésének a végleges megoldása.

A Hortobágy gazdaságos és észszerű kihasználása már elkerülhetetlen is, ha csak nem akarja a város polgárságát olyan 60-100 százalékos pótdadónak kitenni, amilyen pótdadója a nagy kultur vidéki városoknak, mint Aradnak, Nagy-

Erről tanuskodik Biró Lajos cikke, aki a legelső között volna, akik németül olvasták Szanint Berlinben és megemlékezett róla a mi lapunk hasábjain. Újságokba való polémia ez és mindig is helyes és helyénvaló, ha ott egy hírneves munkát minden oldalról megvilágítanak vele. De az már mégis nevetéses, hogy Arcubasevről és az ő könyvéről a magyar képviselőházban beszéljenek. Nem akarom azt mondani, hogy éppen eszébe jut az embernek a mesebeli béka, mely ökörré akarta magát felfujni, de mindenkinek emlékébe hívom a Flaubert esetét, akit „Madame Bovary” regénye miatt, mint erkölestelen könyv miatt pörbe fogtak. Ma ugyanez a regény a világirodalom egyik legbecsesebbje. Egyáltalában nézet dolga, hogy a pornográfia hol kezdődik. A megrendíthetetlen keresztényi hitéről híres Anatole France gyönyörű regényét a „Lys-rouge” t is sokan pornográfának nevezik, pedig kétségtelen, hogy a francia irodalom gyöngye.

No hát Shakespeare? . . . Vannak jelenetek Antonius és Kleopátra, Romeo és Juliában, de különösen Troilus és Cressidában, mely vetekedik a Szanin híres, nálunk pornográfikusnak deklarált jeleneteivel. Mégis mit teszünk, mikor jóllaktunk francia vigjátékokkal, bécsi operettekkel és újfajta német regényekkel? Elvesszük Shakespeareat és gyönyör-

ködünk benne. Mert hiszen minden csak attól függ, ki mit lát és mit keres valamiben?

Például szolgálhat, hogy a legtöbb ember szívesen meghallgatja és igen bájosnak találja a jól eljátszott, ugynevezett „Minuten Walzer”-walzerét Chopinnek, pedig hát az a zenekritikus, aki élet írója volt, azt is megírta, hogy ez a walzer a Madame George Sand kutyájának szerelmi vágya, örölete, üvöltése és extázisa. Ugy-e bár ez is pornográfia? Es mégsem tudja senki, amíg nem figyelmeztetik rá.

Hogy Szanin antikeresztény tendenciákat hirdet, azt tagadom. Legalább nem Krisztusellenes s ha úgy lenne értelmezhető, annak csak a fordítás az oka. A mai világban mindenki tudja, hogy Krisztus nevében mennyi szörnyű dolgot követte el a kereszties háborúk alatt, a spanyol inkvizíció, a borgiák alatt és minden mégsem árt hatott Krisztusnak. Arcubasev sem árt hat.

Hogy vérfertőzésre tanít. . . . Jókainak van egy novellája, amelyben a fivér nőül veszi a saját nővérét és gyermekök is születik. Ki merné mégis Jókaira mondani, hogy vérfertőzésre tanít? Jigányoknál és a föld némely népeinél nem ritkaság az ilyen házasság. És mégis minden kultúremler undorodik tőle. A bibliában meg vagyon írva Adám és Eva esete

Megnyilt LENGYEL SAMU kalap, fehérnemű és uridivat üzlete
 Piac-u. 43. A Drehersörccsar. mellett

várának van. Ezt a kérdést a kényszerítő körülmények mihamar felszínre is fogják vetni.

A „Szanin“ a t. Házban.

Vita a jövedelem-adóról.

A képviselőház ülése.

A képviselőház mai ülésén a jövedelem-adó körül forgott a vita. A szónokok örömmel fogadták az adóreform azon intézkedését, mely szerint a külföldre vándorló jövedelmet háromszoros adóval sújtják. Az ülésen egy interpelláció alakjában a „Szanin“ is szóba került.

Fővárosi tudósítónk a képviselőház mai üléséről a következőket táviratozza:

A szerb kereskedelmi szerződés visszavonása.

Elnök: Justh Gyula.

Wekerle Sándor miniszterelnök visszavonta a Szerbiával 1908 március 14-én kötött vám- és kereskedelmi szerződésről szóló javaslatot.

A Ház a miniszterelnök jelentését tudomásul veszi s a pénzügyi és közgazdasági bizottságot is értesíteni fogja.

Lukács László román nemzetiségi képviselő kijelentette, hogy mentelmi jogát megsértették a Krassó-Szörény megyei Nagytikvány községben.

A Ház kiadja az ügyet a mentelmi bizottságnak.

A jövedelmi adó.

Következik a jövedelmi adóról szóló törvényjavaslat tárgyalása.

A huszonkettedik szakasznál Vázsonyi Vilmos azt kívánja, hogy a közhivatalnokok és magánalkalmazottak közt az adóztatás tekintetében ne történjen különbség. Ez irányban módosítást nyújt be.

Sándor Pál hozzájárul ahhoz a módosításhoz, amelyet Vázsonyi ajánlott.

Wekerle Sándor miniszterelnök kijelenti, hogy tapasztalata szerint szükség van a szakaszban foglalt intézkedésekre.

A Ház a huszonkettedik szakaszt változatlanul fogadta el.

Földesuraink külföldön.

A huszonharmadik szakasznál Mezőfi Vilmos örömmel látja, hogy a szakasz hátramoszoros adóval sújtja azokat, akik a kül-

földre mennek ki jövedelmüket elkölteni. De úgy hiszi, hogy kibúvó itt is van, mert azokra nem vonatkozik ez az intézkedés, akik egészségük helyreállítása, vagy tanulmányut miatt keresik a külföldet. Módosítást nyújt be.

Pető Sándor a házbirtokból eredő jövedelmet kivonná az alól a rendelkezés alól.

Polónyi Géza Pető módosításához nem járul hozzá.

Andrássy Sándor gróf hozzájárul Mezőfi módosításához s a miniszterelnöktől vár nyilatkozatot.

Adómérséklés az öregekért.

Szabó Iván (nagyatádi.) A szakasz nem intézkedik arról, hogy az olyan családban, ahol öregek vannak, adómérséklés történjen. Ebben az értelemben kívánja kijavítani a szakaszt.

Wekerle Sándor miniszterelnök Éber Antal módosításához hozzájárul, figyelembe veszi a Szabó István által mondottakat is.

A Ház a szakaszt Éber Antal módosításával fogadta el.

A 26-ik szakaszt Vázsonyi Vilmos és Mérey Lajos módosításával fogadták el.

A 26-ik szakasztól a 45-ik szakaszig gyors tempóban jutottak el, azután rátértek az interpellációkra.

A „Szanin“ körül.

Farkasházy Zsigmond igazságtalannak tartja a „Szanin“ című regény elkobzását. Ószinte sajnálkozásának ad kifejezést, hogy egyetemi tanárok rendőri és ügyészi intézkedésektől várják a szellemi és irodalmi viták elintézését és hogy az igazságügyminiszter ilyen befolyások hatalma alatt cslekszik. Egész sereg igazán erkölcsrontó könyv van, melyet nem üldöznek; érthetetlennek tartja az igazságügyminiszter szempontjait, melyek alapján ezek között válogat.

Günther Antal igazságügyminiszter szokatlanul és imparlamentárisnak tartja, hogy Farkasházy interpelláció alakjában a Ház elé visz olyan ügyet, melyben bírói eljárás folyik. Kijelenti, hogy ebben az ügyben minden befolyástól menten, független elhatározásból intézkedett. Az elkobzás indítványozására senki sem lehet utasítani, ez teljesen ellenkezik a büntető perrendtartás intézkedéseivel. Ugyátszik, hogy Farkasházy ezt a könyvet épp oly kevéssé olvasta, mint a Szanint. Egyelőre ennyit felel.

Kmetty Károly személyes megtámadtás címén szólal föl.

Beniczky Ödön a fővárosban elharapózott beraktározási uzsora miatt interpellál.

Ezzel az ülés délután fél 3 órakor véget ért.

után, minekutána Kain agyonütötte Abelt hogy a népek elszaporodának. Saját tapasztalatom szerint minden gyermek megkérdezi, hogy ki volt hát a Kain felesége, talán a testvére? Kitérőleg azt válaszoljuk, hogy az nincs m girva... És a bibliát mégis mindenünk megtanulja. Hogy az igazságtalanság és különbség a férfi és a nő élete között mennyire ki van hegyezve manapság, ha mindenkint tudományos alapon nevelnek, ez akkor ötlött szemembe, a mikor Szanin kineveti a vele vitakozót azért, hogy a leányokat féltve, széltől is óva, szüziesen nevelik: — Kinek? A prostituált férfiakkal? Hiszen minden férfi prostituált... Legalább a házassága előtt va lamennyi az.

Ez a meztelen, durva, bántó igazság olyan borzasztó hatással volt reám, hogy csakugyan örvendek, hogy nem kell leányt nevelnem és fel vagyok mentve egy dilemmától. Azt hiszem, minden büszke, önzeteres nő egyetért most velem abban, hogy vagy fiainkat kell szüziesebben, tisztábban, erkölcsösebben nevelni, hogy érdemesek legyenek ártatlan leányokra, vagy pedig minden husz évet elért leány, aki

beleszeret egy férfibe, élje vele világát és ne törődjék leendő férjével, mert minden esetre megtart számára annyi ártatlanságot, mint amennyit a férfi visz a házasságba. De hogy minden esetre ugyanazt az örömet nyújtja minden nő annak a férfinak, akit szeret, mint ahogy azt Szanin mondja; az sokkal bizonyosabb, mint hogy az a prostituált férfi, aki az élet mezején minden virágot ösmér, ugyanugy közelit e sétájának végén az utolsó virághoz, a hitveséhez; mint a többihez. És kilencvenkilenc per centnél még nem is a legutolsó... A szegény kis leányoknak pedig ezt is meg kell tanulniok.

Azt hiszem, elérkezett az ideje a nivellásnak. A kiegyenlítés órája ütött. A társadalom fejlődése megköveteli a nők szabadságát.

Igazságot az asszonynak! No Arcübasev, megadja ezt Szaninban, megadja ezt teljes mértékben a nőknek annyira, hogy mi magyar nők nem is kérünk belőle. Beérjük kevesebbel. De ez azután ne regényben legyen és ne irott malaszt.

Előre hölgyeim, munkálkodjanak az igazság és egyenlőség nevében!...

Márczius 15.

Hazafias ünnepélyek Debreczenben.

Debreczen város közönsége mint minden évben, most is lángoló lelkesedéssel és hazafias ünnepélyekkel áldoz a magyar szabadság hajnalhasadására nagy napjának, március 15-ike emlékének. Ünnepélyt rendez a református főiskola ifjusága, a vasutas otthon, a Petőfi dalkör és a főreáliskola ifjusága. Az ünnepélyek sorrendje itt következik.

(A főiskola ünnepe.)

Gyülekezés délután két óra előtt

Délután 2 órakor a Petőfi szobornál.

1. Talpra magyar! Éneklé a Petőfi dalkör. 2. Emlékbeszéd Tartja Biró Zoltán joghallgató. 3. Nemzeti dal. Irta: Petőfi Sándor. Szavalja: Nagy Ferenc hittanhallgató. 4. A Petőfi szobor megkoszorúzása a Petőfi dalkör részéről Konez Akos titkár által. 5. Őseink emléke Huber Károlytól. Előadja a Petőfi dalkör.

Utána a főiskola udvarán. 1. Himnusz. Éneklé a főiskolai énekkar. 2. Emlékbeszéd, Tartja Fejes Gábor joghallgató. 3. Alkalmi szavaltat. Előadja Németh Károly hittanhallgató. 4. Talpra magyar! Előadja a főiskolai énekkar.

A városháza előtt. 1. Himnusz. Éneklé a Munkás dalegyet. 2. Emlékbeszéd. Tartja Hajdu Arpad hittanhallgató. 3. Nemzeti dal. Irta Petőfi Sándor. Szavalja Kürthy Károly hittanhallgató. 4. Szózat. Éneklé a közönség.

(A vasutas otthon estélye.)

A vasutas otthon estélye az állomás I-II. oszt éttermében fog megtartatni, még pedig szombat este, azaz március hó 13-án mindazonáltal az estély műsora március 15-ike emlékére van összeállítva. A műsor a következő:

1. Faluvégén kurta koresma, előadja a munkás dalegyet. 2. Kuruc dalok, hegedűn előadja Mikó Imre cigányzene kísérettel. 3. a) Magyar rhapsodia, b) Orpheus versenye, cimbalmon előadja Mauk Milike. 4. Magyar és finn dalok. Előadja Nagy András. 5. Rákóczi Rodostóban, melodráma, előadja Levendovszky Berta. 6. Magyar és klasszikus hegedű számok, előadja Pfalz Emil. 9. Zárszó, tartja Deseő Kálmán dr. titkár. Ezt követi a Szózat, melyet a debreceni munkás dalegyet ad elő. A rendezésért Dru-már János felelős.

Meghívók külön nem fognak kibocsátatni, de az estélyre a társadalom minden tagja sziveskedjek magát meghívottnak tekinteni.

Beléptidij személyenként egy korona, családjegy 3 korona. Az estély kezdete pont 8 órakor.

(Petőfi dalkör ünnepe.)

A Petőfi dalkör március 15-én, a szabadság hajnalhasadásának örökké emlékeztetes évfordulóján, dal, zene, szavaltat és társasvacsorával egybekötött hazafias ünnepi estélyt rendez az Arany Bika disztermében. A rendezőség mindent elkövet, hogy a nagy nap emlékének szentelt estély, minden ízében sikerült a kör jó hírnevének megfelelő mulatság legyen. Jegyek előre válthatók az estélyre Márton Gyula kereskedésében, Piac-utca 9. sz. a. Belépti-dijak: személyenként 2 korona, családjegy 4 korona, páholyjegy 6 korona, tagoknak 5 korona, személyjegy ide külön nem kell. Vacsorajegy 3 korona.

(A Reáliskola ünnepélye.)

Az állami reáliskola ifjusági Petőfi önképzőkör az 1848. évi március 15-ének emlékére ünnepi ülést tart 15-én délelőtt 10 órakor, az intézet tornatermében. Az ünnepélyen mértékben a nőknek annyira, hogy mi magyar nők nem is kérünk belőle. Beérjük kevesebbel. De ez azután ne regényben legyen és ne irott malaszt. Előre hölgyeim, munkálkodjanak az igazság és egyenlőség nevében!... énekkar.

Szinkház után „Angol Királynő“

Szerbia békét hirdet.

Titokban háborúra készül.

György herceg izgat.

Az utóbbi időkben már megszoktuk, hogy Szerbia magatartásáról homlokgyenest ellenkező híreket kapunk. Ez a szerb külügyminiszter taktikája, amelylyel ideig-óráig felre is lehet vezetni az ellenfelet.

A mai hírek egyrésze Szerbia békés szándékáról szólnak, de vannak értesülések, melyek arról adnak hírt, hogy Szerbia titokban készülődik a háborúra.

Mai távirataink itt következnek:

A szerb kereskedelmi szerződés visszavonása.

Budapesti tudósítónk táviratozza: A képviselőház mai ülésének, mindjárt a megnyitása után, nevezetesen látszó eseménye volt. *Wekerle* Sándor miniszterelnök a következő bejelentést tette:

— A Szerbiával 1908 március 14-én kötött és általam a képviselőház mult évi november 26-án becikkelyezésre ajánlott kereskedelmi szerződést *ezennel visszavonom.*

Az előterjesztést a Ház élénk helyesléssel fogadta. A néppárton s az alkotmánypárton éljeneztek, a függetlenségi párton azonban némelyek gyanakodni kezdtek:

— *Roszsabb szerződést nem fogadunk el!* — kiáltották. — Ezen az áron akarnak békét?

Polónyi Géza pedig ezt kiáltotta:

— *Elsejéttől vámháboru lesz!*

Az elnök javaslatára tudomásul vették a miniszterelnök jelentését. A Ház folyosóján *békés jelnek* tartják a szerb kereskedelmi szerződés visszavonását s azt hiszik, hogy a monarchia Szerbiának itt akarja a gazdasági kompenzációk iránt való kívánságait teljesíteni.

A szerb válaszjegyzék.

London, március 10. Az Oroszország által Szerbia válaszjegyzékén javaslatba hozott változtatásokat egy tegnap Belgrádban a király elnöklete alatt megtartott minisztertanácsban megbeszéltek és a választ még tegnap este az összes fővárosokba megküldötték. A jegyzék véglegesen megfogalmazott, mint a *Times* belgrádi levelezője jelenti, azt a nyilatkozatot foglalja magában, hogy *Szerbiának nem szándéka, hogy Ausztria-Magyarországot ellenségeskedésre kényszerítse* és kész arra, hogy Ausztria-Magyarországgal rendes jogi és jó szomszédi viszonyt tartson fenn és a gazdasági összeköttetéseket, mint a multban, tovább folytassa. Ami a bosnyák-hercegovinai incidenst illeti, ez a nagyhatalmakra tartozik. Szerbia ezt az ügyet a hatalmak méltányosságára bizza. Szerbia ebből az incidensből kifolyólag *sem területi, sem politikai vagy gazdasági kárpótlást nem igényel.*

György herceg izgatásai.

Belgrád, március 10. *György* trónörökös tegnap az önkéntesek parancsnokának kijelentette azt, hogy Szerbia nem mondhat le a területi követelésekről és ha nem kap-

hat Ausztria-Magyarországtól, akkor a Novibazári Szandzsákban kell kárpótlást kapnia. A csapatokat tehát a szandzsák határára kell küldeni — mondta a trónörökös, hogy szükség esetén bevonulhassanak.

Törökország a szerb bandák ellen.

Berlin, március 10. A *Lokalanzeiger* jelenti Szalonikiből: *Hilmi* pasa megparancsolta a hatóságoknak, hogy vegyék üldözöbe a szerb bandákat és őket az esetleges zavargásokért felelőssé tette.

Montenegró készülődik.

Londonból táviratozzák, hogy Cetinjtől rendkívül aggasztó hírek érkeznek. A háborút elkerülhetetlennek tartják és a Crnagora havasokban erősen készülnek az összeütközésre. Ezzel szemben meg a *Times* pétervári tudósítója azt mondja, hogy Montenegró Szerbiának békés törekvéseiben teljes mértékben osztozik.

A szerb hadsereg harcékpes.

Belgrádból táviratozzák: Diplomata körökben azt hiszik, hogy a szerb válaszjegyzék csak ürügy arra, hogy Szerbia időt nyerjen a nagyobb arányú hadikészülődésekre. Katonai körökben az a hír kering, hogy a szerb hadsereg március végén teljesen felkészülhet és akkorára nagyszámu orosz önkéntes is érkezik majd támogatására. Szerbiában igen sok komitási is tartózkodik kik bombákkal vannak felszerelve.

Emlékeim-ből.

— 1859. —

Nevezetes évszám életemben az 1859. Ez év őszén, október hó 25-én léptem először színpadra Aradon.

Akkor már derengni kezdett. A Bach-uralom nehéz bilincsei még rajta voltak a nemzet életén, de már tágulni kezdtek a szemek, a sötét égboltozat felhői megpattantak és egy eltévedt nap sugar már ébreszteni kezdte a mélyen alvó nemzetet...

E napon tartotta meg a vértanúk városa a Kazinczy-ünnepet.

Az ünnep szónoka a nyílt színpadon én voltam. Nyisznyay Kálmán ünnepelt költemény „Nemzeti dalát” szavaltam; a dal motója ez volt: „Extra hungariam non est vita! Si est vita — non est vita!” (Magyarországon kívül nincsen élet — ha van élet, nem élet!)

E költeményt be kellett mutatnom a mindenható Ober-Policzaj commissáriusnak, a nevét még most is tudom: *Prenningernek* hívták. Igen derék, humánus ember volt, az Isten áldja meg. Hej, sok szegény honvédek adott egéruat az eltűnésre! Szerették is nagyon. És midőn az alkotmányos éra bekövetkezett, a polgárság nem akarta Aradról elereszteni. De hát ő nem maradt, vissza ment hazájába, Olmützbe...

Midőn az elszavalandó költeményt bemutatam, azt kérdezte tőlem: Nincsen-e a költeményben valami lázító, vagy az uralkodóházat vagy a kormányt sértő kitétel? Azt feleltem rá, hogy: Nincsen! — Akkor megadom az engedélyt, de ön felelni fog, ha tüntetés lesz: — Felelek — volt válaszom.

Estére zsufolásig megtelt a színház. A közönség fele része kiszorult, nem volt hely egy talpalatnyi sem. Midőn az első versszakot elszavaltam, mely így kezdődött:

Magyarország! Menyország!
Életem édené!
Legyen áldott földed
Mindegyik porsze-e.
Fejedelmi szent föld!
Ósföld! illik rája
Az áldás buzavirág-koronája.

Kitört az óriási tapsvihar. A közönség tombolt, folytonozott. Szóval: a költemény megtette hatását és a publikum megakarta ismételtetni mindenáron.

De Szabó József igazgató a függőnyt lebocsájtatta és a kihívásokat a függőny előtt kellett megköszönnöm a hálás közönségnek.

Arad város és megye intelligenciája: a Bohus-család, Csernovics Péter, báró Simonyi Lajos, gróf Zselénszki, a ké: báró P-czel, a Dánielek, gróf Gaszterburg, Ormos Péter, a Vásárhelyiek, a Czárának, Glatz-család stb., szóval az egész művelt és nemes közönség mind ott volt és tüntetőleg tapsolt.

E föllépésem után el volt vetve a kocka, nem volt maradásom többé Arad város tanácsánál, hol alkalmazva voltam, barátaim is egyre unszoltak a színi pályára. Én követve szívem ösztönét, dacára szegény jó apám erősen tiltó parancsának, színész lettem.

Az előadás után volt nagy mágnus áldomás a „*Petőfi*” csárdában. Mán János uramnál. Ez a csárda a régi Püspöki-utcában volt, a „Hajduska” kávéháztól a második házban; ha jól emlékezem, „*Veilera*” volt, Olasz stílusú épület, melynek nem volt fedele, lapos volt mint a padolat.

E csárdában Arad város intelligens uri közönsége adott egymásnak találkozást, az arany ifjuság, színészek, művészek, hivatalnokok a várostól és megyétől, nagy számban keresték fel esténként a csárdát és midőn a társaság egygyé olvadt, a kitűnő nagyváradi vagy ménesi bor mellett felhangzott a dal.

Akkor Nyisznyai Gusztáv lelkesítő gyönyörű dala járta: Megvirrad még valaha!! Nem is lehet, ne is legyen a magyarnak éjszaka.” A dal elhangzása után az ifjuság felkapta poharát és „*Éljen a haza!*” kiáltásban tört ki. A fiatalságnak külön szobája volt.

Egyszerre csak megnyílt az ajtó és belépett a herr policzaj-adjunktus négy darab fogdmeg kíséretében, betiltotta a dalolást és meggyünk nevét: mint az ifjuságnak vezéreit, ugymint Mándoky Béla, Kron Kálmán, Ternajgo Czézár, Róza Lajos — felírta és másnapra mint *csendhaborítók rebelliseket* a policiára eíltatott bennünket.

Másnap meg is jelentünk a policéán, ahol meglehetősen hangosak voltunk. A lármára bejött a másik szobából Aradváros akkori főkapitánya, az áldott emlékü *Papp* János és mikor elpanaszoltuk neki sérelmeinket, nagyon dühös lett s a policzaj-adjunktust fogdmegeivel széper kiparancsolta és *érettünk a felelősséget elválalta.* Nem is lett a dologból semmi. Prenninger főpoliczaj Tapp Janesi jelentését tudomásul vette, de a buzgó policzaj-adjunktus nem mutatkozott többé; jól is tette! El voltunk határozva, hogyha még egyszer betesz a lábát a *Petőfi*-csárdába, hát ebrudon dobjuk ki. Így végződött az aradi első Kazinczy-ünnepély, mely jövendő sorsomat megpecsételte.

Már a következő évben, midőn az alkotmányos világ bekövetkezett és világosvári Bohus János Aradmegye főispánja lett, akkor már más dalt énekeltünk. Ez a dal a cseh és morva tisztviselőknek szólt:

Már siess hazádba vert seregem!
Szabadba itt már sportula többé nem
[terem!...

Mándoky Béla.

Színház és Művészet.

Műsor.

Csütörtökön Hamlet, tragédia. *Mándoky* Béla ötven éves jubileuma.
Pénteken Erdészlány, operett ujdonság C) bérlet.
Szombaton Erdészlány, operett ujd. A) bérlet.

legolcsóbb bevásárlási forrása —
WEISZ ADOLF DEBRECZEN,
Kossuth-u. 1.
Ujdonságok naponta érkeznek. Legszolidabb szabott árak

Valódi angol és hazai gyártmányu

gyapjuszövetek

1909/1 12. old.
Viepesulobol

Vasárnap délután Csizmadia mint kísértet, népszinmű.
Vasárnap este Erdészlány, operett.

Nagymama. Ezt a bájos, finom zenéjű operettet adták ma este a debreczeni színházban félig üres ház előtt. A jó előadás nagyobb publikumot is megérdemelt volna. Nagy diadala volt a mai estén *Rózsa* Lilinek, aki billirozott ez egyik legjobb szerepében. Többször nyílt színen kapott tapsot. Kivüle jók voltak Horváth, Gyöngyi, Ligeti, Zsigmondi, Gerő Ida.

Mándoky Béla jubileuma. A régi nagy színész, *Mándoky Béla* jubileuma elé nagy érdeklődéssel néz a közönség. A Hamlet előadására, mely egyik legjobb szerepe volt a jubiléus művésznének, meleg ünneplésben részesítik *Mándoky Bélát*. A holnap esti ünnepi előadásra már csaknem az összes jegyek elkeltek.

Primadonna — Niki. A régi jó időkben, amikor még jó operetteket írtak, a primadonnáknak jutottak a fő férfiszerepek is. *Boccaccio*, *Koldus diák*, *Fatinica* stb. Blaha Lujza diadalmainak kimagasló állomásai. Most kuriozitás számba ment *Pécsett*, hogy Kövesi színigazgató *Parlagi Kornéliával* játszatta el Nikit a Varázskeringőben. A művésznőnek Niki nagy sikert hozott.

A bankbizottság behódolása.

Diplomatikus beszédek.

A bankbizottság ma délután tartotta első ülését nevezetes határozata óta. A bizottság alkotmány- és néppárti tagjai egyelőre hallani sem akarnak a bankról való tárgyalásról, amit *Szél Kálmán* igen diplomatikus nyilatkozatban ki is jelentett. A függetlenségi párti tagok ugyan belementek az érdemleges tárgyalásba, de ez a tárgyalás olyan, hogy a kecske is jól lakik és a káposzta is megmarad: a hazafias önértzet is jól lakik és a közös bank is megmarad. Az ülésről fővárosi tudósítónk a következőket táviratozza:

A bankbizottság üléséről fővárosi tudósítónk a következőket táviratozza.

A képviselőház által kiküldött bankbizottság ma délután 3 órakor *Battyányi Tivadar* gróf elnöklété alatt ülést tartott.

Az ülés megnyitása után *Szél Kálmán* állott fel szólásra. Egy előzetes nyilatkozat megtételére kér engedelmet. Abban a nézetben van, hogy a kérdésben érdemleges tárgyalás és határozathozatal ma *időelőtti*. Kérdi, hogyan tárgyalnának a miniszterium közreműködésével, ha a miniszterium azokat a tárgyalásokat, melyekre utasítva volt, még nem fejezte be. Nem tartja a kérdés érdekében levőnek, hogy vitába bocsátkozzanak afelől, fontartassék-e a bankközösség, vagy felállítsassék az önálló bank. A vitában résztvenni nem fog s nincs abban a helyzetben, hogy *Holló* javaslatát elfogadja.

Holló Lajos: *Szél Kálmán*nal szemben kijelenti, hogy a kérdés a bankbizottságban már el van döntve s a bizottság február hó második felében érdemleges tárgyalásokba kezdett. Ez nem áll ellentétben a kormány felfogásával, mert a kormányelnök jelenlétében történt. Távol állóluk az a szándék, hogy a kormány megkerülésével tanácskozzanak. Fentartja az indítványát, melyet előterjesztett s azt a határozatot, melyet a bizottság meghozott, tudniillik, hogy érdemlegesen fognak tárgyalni.

Elnök elrendeli az érdemleges tárgyalás megkezdését.

Buzáth Ferenc: Kerülni akarja azt a látszato, mintha a kormány álláspontját

nem helyeselné. *Holló* javaslatát nem fogadja el. A vitában nem fog részt venni, de fenntartja azt a jogát, hogy állást foglaljon, midőn a kérdés aktuálissá válik.

Földes Béla hosszas, tudományos fejtegetésbe bocsátkozik. Véleménye szerint az arany kiszivárgása és a mérleg passzivitása, vagy aktivitása között semmi összefüggés sincsen.

Bernáth István javasolja, hogy előbb csináljanak egy átmeneti kisebb bankot.

Ezután elnök bezárta az ülést. A vitát holnap folytatják.

Gyomlay Bözsike.

Rose ce soir, deamin flett-rie... (Musset)

*

Egy gyászlevelet olvasok, könybe lábadó szemekkel: szegény kis *Gyomlay Bözsike*! Hát meghalt, meghalt mégis! A halála azt jelenti, hogy a gondviselés megint metagadta magát: azt ragadta el, időnek előtte, akit minden megadható ékességgel ruházott fel. Miért? Miért van úgy, hogy épen azokon ül diadalt a fátum, akiknek egész lényük: a madonnákéra emlékeztető, talán nem is e földre való szelidség és nemesség volt.

Sokat vesztettek, akik nem ismerték a kis *Gyomlay Bözsikét*; mert nem ismerhették meg a bájoságnak művészi, remek megtestesülését. De többet vesztettek, jaj, akik ismerték; mert nem láthatják többé az arcot, melyről egy *Rodinnak* kellett volna a Tisztaságot mintázni, s némák előttük az ajkak, melyekről a legnemesebb léleknek gyönyörű szavú megnyilvánulásai fakadtak.

Tizenhat évet élt a szegény kis teremtés, s ebből négyet-ötöt már úgy, hogy éreznie kellett a reátört gyilkos kór figyelmeztetéseit. És a szegény kis ártatlanság csak elsodálkozgatott, hogy hát ugyan miért támad éppen ellene a végzet? Hiszen önála senki sem tisztelte s félte ájtatosabban az istent, hiszen ő jegyese volt a Jóságnak, Szeretnek s Hitnek! A lángrózsák azonban — ezek a csunya, vérvörös lázvirágok egyre sürűbben s egyre ijesztőbb sokaságban nyiladoztak azon a gyönyörű arcon s a megrebbent kis madárka egyszerre csak észrevette, hogy azok a figyelmeztetések nagyon, nagyon komolyak. Megijedt, mint ahogy megijedhet az Ártatlanság, ha orv ellenség közeledik feléje. A kis *Gyomlay Bözsike* azért — mosolygott tovább is, a fáradni kezdő, utjuk végét sejtő bölcsek okosságával: jaj, meg ne tudjon, meg ne tudjon valamit mindebből *Zsika mima*, akinek ugyanis mártíromság volt egész élete.

A kis leányt néhány hónappal ezelőtt már a szanatóriumból is kivették. Családja, melyben ott van *Dr. Gyomlay Gyula* egyetemi tanár, legnagyobb élő görög filológusunk is, mindent megkísérelt, hogy megmentse az életnek gyönyörű büszkeségét. Aminthogy mindenki, aki ismerte a kis *Bözsikét*, sokat áldozott volna az életbenmaradásáért. Alig két héttel ezelőtt, mikor a tüdővész egyre türelmetlenebb s követel-

őbb lett, a család egy végső kísérletre határozta el magát: az ország legjelesebb operatőrjét hozatta le Debreczenbe s itt, minden előkelőbb orvosunk segítségével, megoperáltatta vele a súlyosan legyöngült szép kis teremtést. Akkoriban úgy beszéltek az egész városban, hogy sikerült a műtét s a beteg életben marad. Csodák azonban még mindig nem akarnak történni s így jött, hogy a kis *Gyomlay Bözsike* lelke most harmadnapja felszállt a magasságos mennyekbe. Onnan jött e földre; bizonyosan nagyon szerették ott is; ezért hívták olyan hamar vissza...

Nem kell vésetni a Bözsike siroslopára semmi, semmi szölamot. Ugysem lehetne szavakat, amelyek csak visszfényt is vethetnének az ő nemesen szelid emlékezetére. Akik ismertük: ugyanis megőrizzük az emlékét, hiven, úgy, amint ő véste be azt földi életében a szívünkbe. Mert a kis *Gyomlay Bözsikét* nem lehet, nem lehet elfelejteni.

A vágóhid kibővítése.

A mészárosok sztrájkjal fenyegetnek.

A debreceni mészárosmesterek régóta panaszkodnak a közbvágóhid ellen. A vágóhid ugyanis igen szűk és nem képes annak a nagy szükségletnek eleget tenni, ami a mostani nagy forgalom mellett előáll. Ennek jellemzésére szolgál az a körülmény, hogy a közbvágóhidon nap mint nap botrányok történnek a miatt, hogy a mészárosmestereknek órák hosszaiig kell várniok, míg állatjaik levágására sor kerülhet.

A forgalom ily arányú megnövekedése *elkerülhetetlenné* teszi a közbvágóhid *sürgős kibővítését*. A városi tanács teljes mértékben méltányolta a debreceni mészárosok jogos igényét, mikor a mérnöki hivatal ntján megcsináltatta a terveket a közbvágóhid kibővítésére.

Ezeket a terveket az építési bizottság legutóbbi ülésén tárgyalta és teljes egészében a magáévá tette, mert a szakemberek meghallgatása után meggyőződött arról, hogy a közbvágóhidon a vágóhid szűk és kényelmetlen volta miatt rendellenes állapotok vannak s hiányzik onnan számos oly felszerelés, mely ma már minden modern vágóhidon nélkülözhetetlen.

A vágóhid kibővítését néhány hónappal ezelőtt tárgyalta az építési bizottság s azóta az ügy elaludt. Már pedig a közbvágóhid kibővítése oly fontos és sürgősen keresztülvendő, hogy halogetni nem szabad.

Különben is úgy értesülünk, hogy a debreceni mészárosmesterek körében erősen tartja magát az az elhatározás, hogy ha tavasszal hozzá nem lát a város a közbvágóhid kibővítésével az ottani rossz állapotok megszüntetéséhez, készek sztrájkba lépni, az állatok levágatását beszüntetni, ami hushányt idézne elő Debreczenben.

Mi helyénvalónak tartjuk, hogy a tanács még a márciusi közgyűlés elé terjesztesse e be e fontos és sürgős ügyet.

Blau Armin és Ts. Gyermek-ruha üzlete teljesen feloszlik.

●● Batthyányi-utca 2. ●● Az áruk mélyen leszállított árakban árusítanak el. az álványok ugyanott eladó

Gyárosok a vádlottak padján.

A debreczeni tábla ítélete.

A debreczeni ítélőtábla ma ítelt abban az érdekes bűnyűben, amelyet lapunk tegnapi számában ismertettünk.

A Bt. 400 §-ába ütköző és annak 2-ik pontja szerint minősülő közokirathamisítás büntette miatt, mint tettestársak ültek a vádlottak padján Stern Armin budapesti lakos, volt veszprémmegyei birtokos, továbbá két leánya Stern Regina és Stern Sarolta, sógora Steiner Jónás és annak neje Lévy Cecilia veszprémi lakosok, szeszgyárosok. Sértettként Hermann Károly szilágymegyei nagybirtokos szerepelt és pedig azon az alapon, hogy Stern Armin és hozzátartozói egy már régebben megszűnt 41,400 korona tőke és járulékaiból álló követelésüket a Szilágymegyében fekvő magyaregregyi birtokára jogtalanul és rosszhiszeműleg bekebelezették.

Ma reggel 9 órától késő estig tartott a táblai tárgyalás és akkor hirdette ki Weér György táblai tanácselnök a tábla ítéletét. A tábla Stern Armin a Bp. 400. §-ába ütköző és annak 2. pontja szerint minősülő közokirathamisításban bűnösnek mondta ki és 1 évi börtönre ítélte, amelyből 6 hetet a vizsgálati fogsággal kitöltött Stern Armin. A többi vádlottat, Stern Reginát, Stern Saroltát, Steiner Jónást és Lévy Ceciliát felmentette a tábla. Az elítélt a bűnösség megállapítása miatt semmisségi panaszt jelentett be.

A táblai tárgyalás egyik főérdekessége volt, hogy az egyik vádlottat Edvi Illés Károly dr., a legnagyobb magyar büntető jogász védte.

Üngyilkos fiatalember.

Halálba üldözte az atyja.

Megdöböntő, tragikus eset tartja izgalomban tegnap óta a közeli Hajdunánás város lakosságát. Egy jómódu paraszt gazdának, Kántor Istvánnak alig 18 éves Gábor nevű fia mellbe lötte magát és egy napi szenvedés után meghalt.

A hajdunánási rendőrkapitány rögtön az üngyilkosság után kikérdezte az életunt fiatal embert, tettének oka felől, amire Kántor Gábor különös mesével állott elő, hogy elleplezze igazi indokát. Azt mondta, hogy vasárnap este az udvarukon levő istállóba tért aludni. Ugy tíz óra tájban egyszerre csak belépett az ajtón egy sötét ismeretlen alak, nála valamivel nagyobb és idősebb legény, minden ok nélkül szidalmakkal támadt rá, mielőtt még ő védekezhetett volna, a mellébe lött.

A kapitány nem akart hitelt adni az elbeszélésnek és felszólította a fiut, hogy esküvel erősítse meg a vallomását. Kántor erre nem volt hajlandó, hanem rettenetes kinok közt vergődve előállott az igazi okkal:

Takaréknom kell a világból — így kezdte vallomását. — Atyámmal évek óta rossz viszonyban élek és napról-napra, folytonos szorgalmas munkálkodásom dacára ültegetek és szidalmakat kellett tűrnöm. Az

utóbbi napokban már valóságos pokollá tette az életemet az apám. Ezért nyultam a fegyverhez.

A rendőrkapitány jegyzőkönyvbe vette az üngyilkos vallomását, aki arra kérdésre, hogy miért adta elő azt a hihetetlen éjjeli kalandot, azt válaszolta, hogy ő atyját akarta ezáltal megkímélni a világ ítéletétől.

Ma délelőtt, miután Kántor Gábor belehalt sebébe, a hajdunánási rendőrkapitány telefonon értesítette az esetről a debreczeni királyi ügyészséget, amely a temetésre megadta az engedélyt.

TAVASZ.

*

(Szezoncsevegés)

Szerepelnek a csevegésben a téli ember és a tavaszi ember. A téli ember nagy prémes bundában, mely alól egy Kolumbuskoresolya sasorra látszik ki, állig gombolkozva áll a Kossuth-utca sarkán. A tavaszi ember csak azértis felöltöben, tudniillik majd megfagy de csak azért is felöltöben van, gomblyukában három szál ibolyával, melyet a Nizzai virágcsarnokban vett két hatosért. A tavaszi ember is megáll a Kossuth-utca sarkán és üdvözlö a téli embert.

A tavaszi: Mi az, hát még mindig téli bundában jár?

A téli: Igen, utálok azt az átkozott tavaszt. Maga meg a többi bolond emlegetik a tavasz bübáját, a márciusi ibolya és egyebek szépségét, virágfakadást, szerelmet, ifjúságot meg egyéb zöld dolgokat. Alapjában meg majd megfagynak, köhögnek, felöltöben járnak és két szót nem tudnak kimondani tisztán, olyan náhájuk van — Nézzem rám: én nem vagyok az élet. Olyan egészséges vagyok, mint egy disznó.

A tavaszi: Mint egy makk kérem, mint egy makk.

A téli: Az arcom majd kicsattan. Egész télen koresolyáztam, edzettem magam. Most már azonban eldughatom a koresolyát (Bedugja az orrát egészen a kabátjába.) Most már jön ez az undok tavasz és nem tudok csinálni semmit.

A tavaszi: Csak hagyja el. Ne mondja tovább. A maga telével egészen jóllaktunk. Elég volt belőle novembertől márciusig. Nem akarom önt untatni megfagyott emberek és állatok statisztikájával. Még azt a kifogást sem hozom fel a tél ellen, hogy hideg van. Sőt a téli kékes színben játszó piros női orrokat is hozzászámítom a maga kedvéért a tél poéziséhez. Csupán azt a kifogást emelem a tél ellen, hogy egy télen átlag 433 ember esik el úgy, hogy három héttig nem tud csak állva aludni.

A téli: No és mi van abban? A színházi jegyzető a második felvonástól kezdve mindig állva alszik. Mi csak megtehetjük utána?

A tavaszi: Ne zavarjon az ötleteivel. Nézze ellenben a tavaszt, ezt a nagy lüktető forró életet. Napsugaras derű, aranyos jókedv és amiről olyan gunyosan beszél, márciusi ibolya. Nézze ezt magam szedtem a nagyerdőn. Ugy-e szép?

A téli: Nagyon szép és ilyenkor praktikus. Én télen mindig három hatosért vettem három szálát.

A tavaszi: (Nem hallja a közbeszólást) Ugy-e szép? No lássa, egy darab tavasz. Itt a gomblyukamban. Tava z, tavasz, üdvözlök isteni tavasz. (Az eső megered.)

A téli: (Kifordítja a tenyerét, amelyre két esőpp esik. Majd a nagyobb bizonyosság kedvéért lehajtja a kabátja gallérját és az arcát tartja felfelé, amelyre egy egész sereg esőcsepp hull) Egye meg a tavaszát. Az új kemény kalapom egészen elázik. (Az eső eláll.)

A tavaszi: Látja, csak olyan tavaszi zápor volt. Most pedig jöjjön a Nagyerdőre ibolyát szedni.

A téli: Megy a fene, megyek haza és jól befűtök.

A tavaszi: Isten áldja meg. (Felszáll a kisvonatra és a másik állomásonál leszáll. A Csapó utca sarkán is áll egy téli ember és a csevegés előlről kezdődik.)

Lals.

HIREK.

— Az új törvényszéki elnök Debrecenben. Kulin Imre, a debreceni törvényszék új elnöke március 12-én költözik Debrecenbe. Az ünnepélyes, hivatalos esküt március 15-én teszi le a törvényszék disztermében.

— Presbyteri gyűlés. A református egyház presbyteriuma holnap délután 3 órakor előértekezletet tart, amelynek tárgya lesz a következő javaslatok elkészítése: A parochiális körök szerinti szervezkedés, két templom építése, két lelkészi, két kántori állás szervezése és ezek javadalmazása, a központi anyakönyvvezetés négy vallás-tanítói lelkészi állás létesítése. Szombat délután 3 órakor pedig Dicsőfi József lelkészelnök és Simonffy Imre főzónok elnökelete alatt a presbyterium rendes gyűlést tart, mely alkalommal a következő fontosabb ügyek kerülnek tárgyalás alá: A felső leányiskolai igazgatótanács végzése a tanári fizetések kiegészítésére vonatkozó állami segélyért intézendő felszerelt kérvény beterjesztésével. Igazgatótanács végzése a Csapó utcai iskola és tanítói lakás újra építése tárgyában. Igazgatótanács végzése a tanítók és tanítónők helyettesítésére vonatkozó szabályzat javaslatával. A radnóthi ref. egyház segélykérvénye ref. iskola és torony építésére. A nagyarnagyombori ref. egyház segélykérvénye templom kijavítására.

— Az osztrák képviselőház megnyitása. Bécsből táviratozzák: A képviselőház mai ülését Funke dr. korelnök nyitotta meg. A képviselők teljes számmal jelentek meg és amikor a kormány belépett a terembe, a cseh radikálisok és délszlávok botrányos jelenetekkel igyekeztek az ülést megzavarni, szidták a kormányt s lármáztak. Német részről „Hazaárulók!” kiáltással feleltek erre a tombolásra. Az egész fiókbotrány azonban nem sokáig tartott és a mikor aztán elült a nagy zaj, megkezdtek az elnökválasztást. Elnöknek Pallai drt, a keresztényszociálisok jelöltjét választották meg. Alelnökök Steinwender, Starzinski, Pernerstorfer, Laginja és Zadvorka lettek. Az elnökválasztás után Bienerth miniszterelnök beszélt, aki a kormány programjáról nyilatkozott.

— Arday Ida temetése. Ma délután helyezték örök nyugalomra a szintársulat és a nagyközönség megható részvéte mellett Arday Idát. A Kigyó-utca 38. számú gyász háztól a színház előcsarnokába vitték, ahol Ternyei Lajos és Zilahy Gyula megható szavak kíséretében bocsájtották el az utolsó útjára a debreczeni színház nagy halott

Lányok, lányok, lányok,

de nem a faluba, hanem Neumann Testvérek czégghez a Tisza palotában, ahol a közelgő tavaszi idényre már rengeteg szebbnél szebb fél és magas czipők vannak felhalmozva s 3 frttól kezdve valódi Chevreaux faszeges talpu s borsarku félczipők kaphatók.

művésznőjét. A színház tagjai kikisérték az elhunyt és mindenki által szeretett kartársukat, egész a Kossuth-utcai nagy temetőig, ahol Thália nagy papnője örök álmait almodja ezután.

— **Balkányi Kálmán dr. előadása.** Igen élénk érdeklődés előzi meg Balkányi Kálmán dr., az Omge központi titkáranak, a kitűnő írónak holnap, csütörtökön délután 6 órakor tartandó szabadelőadását, mely az újságírásról fog szólni. Balkányi Kálmán dr. azt a kérdést fogja fejtegetni, hogy a hírlapírás szellemi színvonalát miképpen lehet fejleszteni és hogy a külföldön ezirányban tett kísérletek mily eredménnyel jártak. Az előadást az igartestület nagy termében tartja meg. A belépés ingyenes.

— **Nagy vasúti szerencsétlenség.** Bajáról táviratozzák: Ma délelőtt a Bajához közel levő Szépliget vasúti állomáson nagy vasúti szerencsétlenség történt. A személyvonat lokomotívja felfordult és Körner fűtőt maga alá temette, aki azonnal meghalt. A mozdonyvezető megmenekült. A vonatkísérő személyzet közül kettő súlyosan, kettő pedig könnyebben megsebesült. A szerencsétlenséget a megrongálódott váltó okozta.

— **A székelyek estélye.** A debreceni székely-társaság, miként azt már a múltban is többszörösen beígazolta, mindannyiszor a leghíresebb, legrokonszenvesebb művészeket hívja meg estélyeire. Március 18-iki estélyein is a magyar zenei élet két legfényesebb csillaga szerepel. Fráter Lóránt a tüneményes magyar zeneköltő lesz az egyik vendég, Szoyer Ilonka, az operaház bájos primadonnája a másik. Az estélynek harmadik érdekessége Dienzl Oszkár lesz, aki nemcsak diskkrét kísérője a művészeteknek, de mint solista is első rangú művész a zongorának. Szoyer Ilonka a „Remete csengetyű”-ből és „Mignon”-ból a Titania dalát fogja énekelni. Az estélyre szóló meghívókat a napokban bocsátják ki, amikor a műsort is végleg megállapítják.

— **Revolveres verekedés Zág-ráiban.** Zág-ráiból táviratozzák: A múlt éjjel a Zrinyi-terén összeütközés keletkezett a Starcsevics legionáriusok és Starcsevics-párt disszidensei között. Utóbbiak mai pártgyűlésük alkalmából tegnap este előértekezletet tartottak s amidőn annak lefolyása után Starcsevics Mile drt lakát sára kísérték, nagyobb számú legionárius megtámadta őket. Heves verekedés keletkezett, amelynek folyamán revolverlövéses, körülbelül harmincz, történtek. Súlyosan megsebesült Csulics jogász, akit a golyó szíve alatt ért, Petricsics Zsivkó dr. volt képviselő, akinek a golyó felső czombjába furódott, továbbá három embert kődobással és boxerrel könnyebben sebesítettek meg. A lövésekre azonnal elősietett a rendőrség, amely a verekedőket szétkergette, miközben egy rendőr a fején megsebesült. A tettesek közül eddig hármat letartóztattak. A vizsgálat folyik.

— **Hamis ötkoronás.** A hamis pénzzel elárasztott Szilágyságból ismét beküldtek a debreczeni kir. ügyészséghez egy hamisított ötkoronás érmet, amelyet a sülelmedi postahivatal foglalt le Argyelán György postaküldönczétől. Argyelán a pénz eredetére nézve azt adta elő, hogy ő azt postautalványon való továbbítás végett kapta Tink Daszalikáné Dragos Palagya gardánfalvai la-

kostól. A debreczeni ügyészség most ebben az irányban folytatja a nyomozást.

— **Német író a Hortobágyról.** Junker Károly német tudós, aki tavaly a Hortobágyon járt a „Leipsziger Illustrirte Zeitung” legutóbbi számába cikket írt a Hortobágyról; 8 fényképpel. Jól megírt, a helyzettel ismerős cikk. A többek közt a következőket írja: A Hortobágy mondhatni a valódi magyar életnek, a törölmetszett magyar kultúrának példányképe. Innen van az, hogy a debreczeniek a Hortobágyot mai formájában nemzeti érzésből, a tradíciók szeretetéből tartják fent. Egy olyan gazdag város mint Debreczen természetesen egy ilyen „luxus” megengedhet magának; mert bizony racionális, intenzív gazdálkodás szempontjából a Hortobágy nagyon sok kifogás alá esik. Az adminisztráció központja a Mata, ahol az ember Debreczen városának büszkeségét és legnagyobb kincsét: a törzsgulyát és a törzsménest láthatja. Itt lakik a „főcomissarius” Farkas Albert, a szakavatott, szigorú vezető, az idegen látogatók szeretetreméltó cicerónéja. Ha tudná Junker Károly, hogy mennyire nem „luxus”-ból fekszik paragon a Hortobágy! . . .

— **Szerencsétlenül járt gazda.** Súlyos szerencsétlenség érte tegnap délelőtt a közeli Püspökladányban Nádházi Sándor gazdát. Háza nádfedelének tatarozása végett fönn dolgozott a vizes, sikos tetőzeten, amiközben megcsuszott és oly szerencsétlenül zuhant le, hogy egy hegyes kerítés karó a szerencsétlen gazdát súlyosan megsebesítette. Osaládja beszállította a debreczeni közkórházba.

— **Utazás egy jeggyűrű körül.** Megírtuk, hogy Précz Hermina tegnap feljelentést tett a rendőrségen Mészáros Sándor kárpitós segéd ellen, egy jeggyűrű elsikasztása miatt. Ma Csáki Julianna szakácsnő járt a rendőrségen akinek panaszában ismét ott szerepel a gyűrű. A kis aranykarikát ő Mészáros Sándortól kapta jegy ajándékkul, de azért 8 korona 20 fillért kellett fizetnie. A viszony azonban csakhamar felbomlott, ő a gyűrűt visszaadta Mészárosnak, aki nála lévő 30 korona értékű ágyneműjét nem akarja visszaszolgáltatni. A rendőrség megindította a vizsgálatot a bonyolult ügyben.

— **Lopások.** Márkus Jenő szállodatulajdonos panaszt tett a rendőrségen, hogy Piac-utca 46. szám alatti lóistállójából Kovács Ferenc nevű kocsisának 40 korona értékű szűrét ismeretlen tettes ellopta. A tolvajt keresik. — Ungvári Andor Teleki utcai lakos panaszt tett cselédje, Medgyesi Mária ellen, hogy 30 korona értékű ruhaneműt ellopott tőle. A tolvaj cseléd ellen megindították a büntető eljárást.

— **Gyógyszertár-átvétel.** Egy régi gyógyszer-tár tulajdonjogi változásáról érte sülünk ma. Grósz Nagy Ferenc és neje az Arany egyszarvúhoz címzett dr. Rotschneek-féle reáljogu gyógyszer-tárnak, melyet idáig bérben birt, két harmadrészét örök áron megvette. E hír bizonyára kellemesen lepi meg a város közönségét, amely ismeri Grósz Nagy Ferenc kiváló készségeit. A mióta Grósz Nagy Ferenc ennek a gyógyszer-tárnak élére került, hatalmas mértékben terjedt el a régi gyógyszer-tárnak híre nemcsak a megyében, hanem az egész országban. A városszerte népszerűségnek és tiszteletnek örvendő gyógyszerész olyan irányban fogja vezetni és fejleszteni gyógyszer-tárát amely csak előnyére lesz a közönségnek. Örömmel regisztráljuk ezt a hírt, mert mindenkor érté-

kelni tudtuk Grósz Nagy Ferenc szaktudását és ambícióját.

— **Hol lehet jól étkezni? A Royal** éttermében. Elfogad havi étkezésre 2 korona couvert table hoie 5 fogással. Kitűnő villásreggeli, Dreher korona sör. Bankettek, lakodalmakra és bálókra, kabarékra a termeket jutányos árban. Tisztelettel Hauer Bertalan, tulajdonos.

— **Olcsó és előnyös feltételek mellett** törleszthető kölcsönöket folyósít a „Kereskedők és Iparosok Hitelszövetkezete (Csapó-u. 1.)

— **Eredeti tréfás tombola nyere-mény tárgyak, tombola jegyek és teljes tombola össze állítások a legolcsóbban kapható Mentze Henrik áruházában Kossuth u. 4. szám.**

— **Harmathy antiquárium Fűvészkert** utca 14. Dizművek, regények, zeneművek, s bármily könyvek potom áron kaphatók. Könyvtáraknak külön ajánlat, árlap ingyen.

— **Gummi különlegességek Győrfi** Sándor kötszerésznél Simonnfy-n. 2. sz. a.

— **60.000 darab külföldi bélyeg ritkaság** érkezett a Harmathy antiquariumába Fűvészkert-u. 14. kaphatók fél és negyedáron.

Közgazdaság.

Terménytőzsde.

Chvarez E. debreczeni bizományos távirati jelentése
Budapest. 1909. március 10.

1909. októberi buza	11.38—39
1908. májusi buza	—
1909. áprilisi buza	13.81—82
májusi rozs	—
1909. októberi rozs	9.52—53
1909. áprilisi rozs	10.51—52
októberi zab	—
1908. májusi zab	—
1909. áprilisi zab	8.85—86
1900. májusi tengeri	7.58—59

Üzlethelyiség

jó tágas, mindenre alkalmas, nagy kirakattal kiadó Hatvan-utca 13. sz.

Villamos világitást,

a villamos csengők, házi telefonok berendezését és évi kezelését és minden e szakba vágó legkomplikáltabb munkát ugy helyben mint vidéken a legolcsóbban és szakszerűen — több évi jótállás mellett vállal

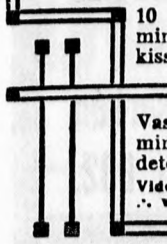
FÖLDES SÁNDOR

elektrotechnikai vállalata
Debreczen, Nagytráfi utvar

Minden irányba égő Wolfram-lámpák, ivlámpaszenek, csillárok, izzólámpák nagy választéka a legolcsóbb árban. Kölcsön ivlámpák havi 3 korona díjért.

Telefon 210. Telefon 210.

Apró

Bérbe adó egy delmet hajlé nem szükséges, csak

Kitűnő Booska hordóval el

Kitűnően énekl rinéért, nősté Csapó utca

Eladó ház. Szé negyszögöl u vételárból a ég átvétele fizetendő 10 hető, esetleg ingatlan, há János utca

Magándet

sebb csaiádi figyeléseket mellett. Kr

Boros hordókat nagyságban kiadóba.

A Placchoz kö berendezett Czím Mikló

Két esetleg h vagy garcon rencz utca

Hat szobás la továbbá 2 b

Száraz vágott 20 kr. Vadás

Helyben a legf szer üzlet h eladó. Hatva

Eladó huszezer Ezre negyve Ablonczy L

Eladó földbirt roshoz 5 ki dön a Mon parozellázv adó. Erieké szám alatt.

Könyvelést ker szabó üzletb

Harmathy antiq művek, reg könyvek pot raknak külö

Könyv mellék különböző óhajtanak f

Kölcsö

10 kor. legjután

FÖ

Debreczeni első Kossuth-u A kölcsönz ivlampa a

Legjobb a Békési Róza „Csikós” szinszappana.

Apró hirdetések.

10 szög 40 fillér, azontul minden szó 4 fillér, a legkisebb hirdetés 40 fillér.

Vastag betűkből szedett minden szó 8 fill. Apró hirdetések előre fizetendők. Vidéki tudakozásnál tessék választélyvet cseleltetni.

Bérbe adó egy biztosan 100 frt havi jövedelmet hajtó bevezetett vállalat, szaktudás nem szükséges. Cautionhoz pénz nem szükséges, csak jó papír vagy ingatlan.

Kitűnő Bocskai kerti bor esetleg kölesön hordóval eladó. Csapó-utca 38.

Kitűnően éneklő kanári madarak 5-6 forintért, nőstények darabja 2 forintért eladó Csapó utca 38.

Eladó ház. Széchenyi utca 50 sz. a. 393 négyzetű udvarral, 35,000 koronáért, mely vételárból a betáblázott 25,000 kor. adó-ság átvétele mellett a kézpénzfizetésben fizetendő 10,000 kor részletekben is fizethető, esetleg ennek törlesztésében egy kis ingatlan, ház, kert, stb. adható. Ért. Aran-János utca 59 sz. a.

Magán-detektív Debreczen, Iskola-utca 4. elintézi a legkényesebb családi ügyeket, nyomozásokat, megfigyeléseket a legnagyobb titoktartás mellett. **Krámer József.**

Boros hordókat keresek megvételre különböző nagyságban használt állapotba. Czim a kiadóba.

A Placchoz közel egy jó forgalmu teljesen berendezett mézsárszék május 1-től kiadó. Czim Miklós-u. 10 sz. alatt a háziurnál.

Két esetleg három nagy szoba irodának vagy garcon lakásnak kiadó. Deák Ferencz utca 13.

Hat szobás lakás Egyháztér 13 sz. alatt továbbá 2 butorozott szoba kiadó.

Száraz vágott lüzifa 100 kilogramonként 1 frt. 20 kr. **Vadásznál Varga-utca 35. Telefon 488**

Helyben a legforgalmasabb helyen egy fűszer üzlet helyiség berendezéssel azonnal eladó. Hatvan-utca 7.

Eladó huszezer gyökeres *Ezerjó* szőlővessző. Ezre negyven korona. Tegias, Hajdu m Ablonczy László ref. lelkész.

Eladó földbirtok. Debreczen határában a városhoz 5 kilométer távolságban az Ujtódon a Monostorpályi utfélen 75 hold föld parcellázva, avagy egészben azonnal eladó. Értekezhetni József kir. h. utca 22 szám alatt.

Könyvelést keresek a reggeli órákra lehetőleg szabó üzletben czim a kiadóban.

Harmathy antiquarium fűvészkert-u. 14. Dizművek, regények, zeneművek, s bármily könyvek poton áron kaphatók. Könyvtá raknak külön ajánlat, árap ingyen.

Könyv mellékkeresetre tehetnek szert kik különböző tárgyak részlet eladásával óhajtának foglalkozni. Czim a kiadóba

Kölcsön ivlámpákat

10 kor. havi lefizetés mellett legjutányosabban rendez be

FÖLDVÁRI L.

Debreczeni első elektrotechnikai gyár és vállalat Kossuth-u. 1. Telefon 168.

A kölcsönzési összeg lefizetése után az ivlámpa a megrendelő tulajdonába megy át.

Fábián László

kocsigyára

DEBRECZEN, Hatvan-utca 61. szám.

Alapított 1901-ben.

Raktáron tart mindennemű hintót és hajtókocsit. Régi kocsikat újakra becsaról. Jó karban levő javított kocsik mindig raktáron vannak. Javításokat olcsón és pontosan eszközöl. — Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Vigyázz! Kékre festett kirakat. Vigyázz! a nagy alkalmi vásár!

Megérkezett a tavaszi idényre minden a mi legszebb, legelegánsabb, ugy szövetekben mint selymekben.

Óriási választék a legutolsó divat szrinti Costium, Blouse és pongyola kelmékben. Gyönyörű mosó Francia gypaju delaineekben.

Valódi angol Zephirek és ruha vásznak, kretonok batiztok. Arany és gumi öv különlegességek. Gyönyörű ajour és sima női harisnyák, elegáns remek csipke és selyem blousok, férfi és női fehérneműek, gyermek harisnyák, selyem zsinórok és sujtások minden színben. Szőnyegek csipke és szövett függönyök, ágy garnitúrák, mindenféle divat cikkek, Saját készítésű paplanok, valódi lenvásznak és madepolai Shiffonok minden cik meg-lepő olcsó árban szerezhető be.

Molnár V. J. és Társa fiókja
Kossuth és Batthány-u. sarok színházzal szemben.

Donogán és Somossy

DEBRECZEN, Kistemplombazár

Menyasszonyi kelegye.

Vászon, kész fehérnemű.

Női divatárak.

:: Külön szőnyegosztály. ::

Óriási választék!

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek b. tudomására hozni, hogy az **özv. Szedlák Józsefné urnó férj szabó üzletét megvettem** és azt a mai kor igényeinek megfelelőleg a legújabb divatu hazai és külföldi szövetekkel rendeztem be, melyekből a legdivatosabb és legjobb kivitelben szigoruan szabott szolid áron készitek: **angol utcaiz, szalon, sport, magyar és diszmagyar öltönyöket, papi egyenruhákat és lövegeket, szolgál egyenruhákat** és minden e szakmához tartozó dolgokat.

Ugy az itthon, mint hosszabb ideig tartó külföldi tanulmányutamon szerzett bő tapasztalataim arra a reményre jogosítanak, hogy a nagyérdemű uri közönség igényeit e téren minden tekintetben kielégíthetem.

A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

Szabó László.

Hatóságilag engedélyezett végeladás

az Ernyőgyárban.

Az üzlet teljes felosztása miatt mélyen leszállított áruk

MERKLER SOMA,

DEBRECZEN, Piacz-utca 28. szám.

Legbiztosabb széptűszer a

Fáy-féle Arcz-Crém

hatása csodás!

Szénit, fiatalít! Legkifűnűbb szőrző, májfűtők, pattanások és az arcbőr tisztálanságai ellen. Egy tégely 1 kor. hosszú való „Fáy” aszappan 1 korona.

Illatszerek minden illatban

1-2-3 koronás füvegje.

Ugyancsak legnagyobb raktára minden bel és külföldi gyógyszer különlegességeknek pipere cikkeknek és habosmervi gyógyszereknek. Kapható a kámtó

Grósz Nagy Ferencz

gyógyszerésznél

DEBRECZEN, Kossuth-utca 8. sz.

„Arany orvostudomány” gyógyszerház.

Telefon sz. 496.

Telefon sz. 496.

KÖZPONTI DROGUERIA

Telefon. DEBRECZEN. Telefon.

Placz-utca, Városház épület.

Gazdaságok és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószer: Creolin, Carból, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápperek és Fluidok nagy raktára, ugyszintén nagy választék mindenféle gummiárkban, sérvköltökben, valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Pavlovits és Szilágyi

műépítész és építő mesterek építési vállalkozó

Debreczen, Placz-u. 42. (Lamprecht-palota.)

Épületek tervezése, modern beosztás, művészi kiképzéssel Épületek felépítése szakszerű kivitelben. Lakásberendezések tervezése. Telkek és épületek értékesítése. Ingatlanok becslése és műszaki ügyekben tanácsok. — Telefon 607.

1303/1 1-6 old.
Viepesutobol

Nagyon szép barna és fekete fél és egész czipők érkeztek és mesés olcsón árusítatnak
GLÜCK EDE czipő üzletében Debreczen, Piacz- és Kossuth-u. sarkán Kistemplommal szemben. Telefon 602.

Értesítés. A Monoszterly és Kozmik Pesti nagy cég csődtömegből vett áruk megérkeztek u. m. sima és blouse selymek, kosztüm és blouse kelmék, selyem és csipke blousok, selyem és cloth szoknyák, angol zephirek és minden itt fel nem sorolt cikkek olcsó szabott árak mellett kaphatók
Uj. Klein Ignácznál
 Piacz-utca, Kistemplommal szemben.
 Férfi ingek és harisnyák, ugyszintén gyermek és női harisnyák mesés olcsó árban kaphatók.

Köztudomására hozzuk, hogy **Lukács Vilmos és Testvére debreczeni céggel** üzleti összeköttetésünket megszüntettük, miért is nevezett cég nincs feljogosítva

Eternit-palára
 vonatkozólag ajánlatokat leadni vagy üzleteket lebonyolítani.

Elárusításunkat Debreczen és vidéke részére immár

Kubinyi Lajos és Társa debreczeni cégnek

adtuk át, minélfogva szükséglet esetén vagy nevezett céghez, vagy közvetlenül központunkhoz VI. Andrassy-ut 33. sz. fordulni sziveskedjék.

Felhasználjuk ezen alkalmat, hogy barátainknak és jóakaróinknak legjobb minőségű szabadalmazott **Eternit palánk** iránt tanúsított jóindulatáért hálás köszönetünket fejezük ki, további szives pártfogást kérve.

Ugy Kubinyi és Társa cég mint mi is mindenkor legnagyobb készséggel szolgálunk ajánlatokkal és felvilágosításokkal. Kitünő tisztelettel

Eternit-művek — Hatschek Lajos.

Kovács Gyula és Társa női és gyermek felöltők divatterme
 Debreczen, Főter 55. sz.
 (Hungária kávéház mellett).

Van szerencsénk a nagyérdemű hölgyközönség szives tudomására hozni, hogy a tavaszi idény ujdonsággal legszebb választékban divattermünkbe raktáron vannak, melyek megtekintésére b. látogatásukkal szerencsétleni méltóztassanak.

A tavaszi idény ujdonságai:

— Sima és angol hosszú palettók. Ottomán selyem kabátok, kimonok, divat gallérok.

Leány és gyermek felöltők.

Costümök és divat aljak minden színben. Szövet, delaine és mosó pongyolák. Jouponok. Csipke tüll, selyem és szövet blousok.

Még számos itt fel nem sorolt cikkek, melyek nagy választékban raktáron vannak, a legolcsóbb szabott árak mellett szerezhetők be.